

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 752/2022
25.05.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца-противтуженог АА из ..., чији је пуномоћник Данијела Ристић Савић, адвокат из ..., против тужене-противтужиље ББ из ..., чији је пуномоћник Жаклина Митровић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права и уређења личних односа, одлучујући о ревизији тужене-противтужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 379/21 од 29.09.2021. године, у седници одржаној 25.05.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене - противтужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 379/21 од 29.09.2021. године у ставу првом изреке.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П2 767/2019 од 01.06.2021. године, ставом првим изреке, разведен је брак тужиоца-противтуженог и тужене-противтужиље закључен дана ...2007. године у ..., уписан у матичну књигу венчаних, која се води за матично подручје Ниш под текућим бројем .. за 2007. годину. Ставом другим изреке, малолетна деца странака ВВ и ГГ, рођени ...2010. године, поверени су на самостално вршење родитељског права оцу АА. Ставом трећим изреке, уређењу су лични односи малолетне деце ВВ и ГГ са мајком ББ, тако што ће се одвијати сваке прве и треће недеље у месецу од среде у 18,00 часова (после школе) до недеље у 20,00 часова, сваке друге и четврте недеље (када викенд не проводе код мајке) од среде у 18,00 часова до четвртка у 20,00 часова, половину свих распуста, у дане државних и верских празника наизменично код оца, односно мајке, на дан крсне славе родитеља, на дан дечијег рођендана наизменично, једне године први дан код оца, а други дан код мајке, а следеће године први дан код мајке, а други дан код оца, као и другим данима по жељама и потребама деце и договору родитеља. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена-противтужиља да на име доприноса за издржавање малолетне деце плаћа месечно по 13.000,00 динара по детету, уплатом на текући рачун оца до 5-ог у месецу за текући месец, почев од 20.04.2021. године па убудуће, да неисплаћене износе издржавања плати одједном у року од 15 дана од дана пријема пресуде, док је одбијен тужбени захтев за веће износе од досуђених, а до тражених износа од по 20.000,00 динара. Ставом петим изреке, одбијен је противтужбени захтев тужене- противтужиље да се малолетна деца ВВ и ГГ повере њој на самостално вршење родитељског права,

као и захтев да она и тужилац-противтужени заједнички врше родитељско право. Ставом шестим и седмим изреке, одбијен је противтужбени захтев тужене-противтужиље да се обавезе тужилац-противтужени да на име доприноса за издржавање малолетне деце плаћа месечно по 20.000,00 динара почев од дана подношења противтужбе па убудуће, те да малолетна деца личне односе са оцем одржавају у складу са договором странака и школским и ваннаставним активностима деце. Ставом осмим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 379/21 од 29.09.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене-противтужиље и потврђена пресуда Основног суда у Нишу П2 767/19 од 01.06.2021. године у ставу другом, трећем, петом, шестом и седмом изреке. Ставом другим изреке, укинута је првостепена пресуда у ставу четвртном и осмом изреке, и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена-противтужиља је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку, у вези са чланом 202. Породичног закона, па је нашао да је ревизија тужене-противтужиље неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновани су ревизијски наводи да је другостепени суд учинио битну повреду из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, с обзиром на то да је чињенично стање оно које је утврђено у првостепеној пресуди, као и указивање на битну повреду поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, зато што та повреда не представља дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. ЗПП. Супротно тврдњи ревидента, другостепени суд је оценио битне жалбене наводе и навео разлоге које је узео у обзир по службеној дужности, па у другостепеном поступку није учињена ни битна повреда поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, малолетна деца ВВ и ГГ рођена су ...2010. године, у браку тужиоца и тужене, који је разведен пресудом првостепеног суда у овој парници. Заједница живота парничних странака прекинута је септембра 2015. године, од када тужилац са малолетном децом живи на спрату породичне куће својих родитеља, а тужена – противтужиља у свом стану. Малолетни ВВ и ГГ су ученици основне школе, завршили су четврти разред, а са мајком остварују контакте на основу правноснажног решења Основног суда у Нишу П2 од 19.02.2019. године, којим су привремено уређени лични односи малолетне деце са мајком, на тај начин што ће деца боравити код мајке сваког викенда од петка у 18,00 до недеље у 20,00 часова, као и сваке среде од 18,00 до 20,00 часова. Тужилац-противтужени је власник фирме „ДД“ д.о.о., пријављен је на минималну зараду, али из прихода фирме подмирује трошкове живота за себе и малолетну децу, нема уписаних непокретности на своје име и осим малолетне деце странака нема обавезу издржавања других лица. Тужена-противтужиља је запослена у Министарству ... и ангажована у Високој ... школи на пословима сарадника. Остварује зараду од 92.000,00 динара, као и накнаду за рад у школи од око 9.000,00 динара месечно или 27.000,00 динара по семестру. Иста живи у свом стану и нема других непокретности уписаних на своје име, а осим малолетне деце странака нема обавезу издржавања других лица.

Имајући у виду мишљење Центара за социјални рад „Свети Сава“ у Нишу од 18.12.2019. године и извештај од 29.01.2020. године, да је ради сагледавања најбољег

интереса малолетне деце потребно обавити психијатријско вештачење родитеља и малолетне деце, у складу са тим предлогом органа старатељства, изведен је доказ вештачењем од стране комисије судских вештака у саставу др Драгане Крстић, неуропсихијатара-специјалисте за дечију и адолесцентну психијатрију, др Гордане Николић, неуропсихијатра и др Татјане Миленјовић, специјалисте за медицинску психологију. Комисија вештака у налазу и мишљењу од 02.09.2020. године и 07.10.2020. године, предност у родитељству даје оцу, са којим деца и живе, уз предлог да се виђења са мајком одвијају знатно чешће него до сада, те да било који покушај манипулисања са децом може оставити дуготрајне последице на психички живот деце. Првостепени суд је имајући у виду узраст малолетне деце (10 година) и мишљење комисије вештака у вези аутентичности мишљења малолетне деце, омогућио да и малолетна деца изразе своје мишљење којим указују да се са родитељима лепо слажу и да би желели да половину распуста проводе код једног родитеља, а другу код другог родитеља.

У извештају од 02.02.2021, 08.03.2021. и 14.04.2021. године, стручни тим Центара за социјални рад у Нишу, дао је мишљење, које је у потпуности сагласно са мишљењем комисије вештака, да је у интересу малолетне деце да се родитељско право повери оцу, а да се виђења са мајком одвијају чешће, у ситуацији када не постоје услови за заједничко старатељство, имајући у виду да оба родитеља поседују стамбене и материјалне услове, мотивисаност да непосредно брину о деци, родитељске капацитете да препознају и адекватно задовоље њихове развојне потребе, заинтересованост и посвећеност деци, да странке не споре виђење деце са другим родитељем, те да отац према мишљену вештака исказује значајнију аутентичност и искреност у односу са децом. С обзиром на изрежено мишљење деце која су у појединим разговорима давала предност животу са мајком, од стране комисије вештака процењена је недовољна аутентичност њиховог мишљења и делимичан утицај и сугестибилност једног родитеља, уочено је постојање конфликта лојалности код деце и процењена потреба деце за одржавањем блискости и континуираним присуством и провођењем времена са оба родитеља. Предложен је модел виђења, тако да се лични односи малолетне деце са мајком одвијају сваке прве и треће недеље у месецу, од среде у 18,00 после школе до недеље у 20,00 часова, а сваке друге и четврте недеље када викенд не проводе код мајке, да се виђање деце са мајком одвија од среде у 18,00 часова до четвртка у 20,00 часова, половину свих распуста, државне и верске празнике наизменично код оца и код мајке, на дан крсне славе родитеља, на дан дечијег рођендана наизменично, као и по жељама и потребама деце и договору родитеља.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су тужиоцу-противтуженом доделили самостално вршење родитељског права над заједничком малолетном децом парничних странака и уредили начин одржавања личних односа малолетне деце и тужене-противтужиље.

Нису основани ревизијски наводи којима се побија одлука о самосталном вршењу родитељског права.

Одредбом члана 3. став 1. Конвенције о праву детета, прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета, без обзира на то да ли га спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. У смислу одредбе члана 6. став 1. Породичног закона свако је дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета. Дужност суда да се у спору за заштиту права детета и у спору за вршење, односно лишење родитељског права, руководи најбољим интересом детета, прописана је одредбом члана 266. став 1. истог закона. Пре него што донесе одлуку о вршењу, односно лишењу родитељског права у смислу члана 270. тог

закона, суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима.

Породични закон у одредби члана 67. прописује да је родитељско право изведено из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета. Садржина родитељског права које се састоји од дужности и старању о детету, чувања и подизања, васпитања и образовања, заступања и издржавања детета, као и управљања и располагања његовом имовином, регулисана је одредбом члана 68. - 74. Породичног закона, а суштина свих дужности и права родитеља је добробит и најбољи интерес детета, што је императив којим су дужни да се руководе.

Сагласно наведеном, најбољи интерес детета је правни стандард који се цени према околностима сваког конкретног случаја, а елементи за процену су између осталог, узраст и пол детета, жеље и осећања детета обзиром на узраст и зрелост, потребе детета и то: васпитне, затим потребе становања, исхране, одевања, здравствене бриге и друго, као и способност родитеља да задовољи утврђене потребе.

Према одредбама чланова 76. и 77. став 3. Породичног закона, родитељи родитељско право врше заједнички и споразумно и када не воде заједнички живот, ако закључе споразум о заједничком вршењу родитељског права којим се писмено саглашавају да ће родитељска права и дужности обављати заједнички, међусобним споразумевањем, које мора бити у најбољем интересу детета и ако суд процени да је тај споразум у најбољем интересу детета. Уколико родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права, као у конкретном случају или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем, доноси суд, из којих разлога нису основни наводи ревизије у том делу, јер у таквој ситуацији суд није овлашћен да децу поверава на заједничко вршење родитељског права у смислу члана 272. став 2. наведеног закона.

По оцени Врховног касационог суда, одлука нижестепених судови да тужилац-противтужени самостално врши родитељско право, донета је на основу одредбе члана 77. става 3. Породичног закона, а након мишљења стручног тима органа старатељства и обављеног вештачења од стране комисије вештака за област психологије, неуропсихијатрије и психијатрије у погледу родитељских капацитета и потенцијала за вршење родитељског права и дужности, као и члана 65. Породичног закона омогућавањем деци да изразе своје мишљење, правилно ценећи елементе за процену најбољег интереса детета.

У конкретном случају, мишљења стручног тима Центра за социјални рад у Нишу и комисије вештака, сагласна су да би малолетну децу требало поверити на самостално вршење родитељског права тужиоцу-противтуженом као оцу са којим живе, имајући у виду континуитет и константност дотадашњих услова живљења и формиране околности (школа, становање, позитивна комуникација, изостанак манипулације). Такав начин вршења имајући у виду све околности случаја у најбољем је интересу деце. У таквој ситуацији, иако су оба родитеља подобна и показују високу мотивисаност за вршење родитељског права, у најбољем је интересу да тужилац и убудуће настави да самостално врши родитељско право и да однос са другим родитељем остварује кроз одржавање личних односа према усвојеном моделу.

Изјављеном ревизијом се, по оцени Врховног касационог суда, зато неосновано оспорава правилност побијане другостепене пресуде. Подобност тужиоца за самостално вршење родитељског права утврђена је на основу сагласних мишљења

органа старатељства и комисије вештака у којима су детаљно изнете продичне прилике странака и све околности које су од значаја за оцену најбољег интереса деце.

Мишљењу малолетне деце поклоњена је дужна пажња с обзиром да њихов узраст, изражено на адекватан начин, имајући у виду налаз и мишљење комисије вештака заснован на приложеној медицинској документацији, на опсервацији контакта оба детета са родитељима и другим примењеним методама у поступку вештачења, разговора и опсервацији пред органом старатељства, као и омогућавањем да пред судом изразе своје мишљење. Када је у питању најбољи интерес детета, суд не опредељује само мишљење детета, већ су од релевантног значаја остали критеријуми за процену најбољег интереса малолетне деце, а што су нижестепени судови, супротно ревизијским наводима, на правилан начин ценили и за своју одлуку дали довољне и јасне разлоге.

Неосновани су ревизијски наводи тужене којим се оспорава правилност другостепене одлуке о начину одржавања личних односа са малолетном децом. Наиме, побијаном одлуком је правилном применом чланова 6, 61, 266. став 1. и 270. Породичног закона, уређен начин одржавања контакта тужене са малолетном децом, који модел омогућава одржавање и даље развијање адекватних личних односа између деце и мајке, посебно имајући у виду узраст, пол, здравствено стање, емоционалне и развојне потребе деце. У конкретном случају, водећи рачуна управо о добробити малолетне деце странака и њиховом најбољем интересу, а на основу мишљења органа старатељства, одређен је модел одржавања личних односа са мајком који омогућава развијање блиског и емотивног односа мајке и деце, и у исто време ће обезбедити тужиљи да учествује у чувању, подизању и васпитавању малолетне деце и да одлучује о питањима која битно утичу на њихов живот.

На основу изнетог, применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**